

УДК 338.001.36

Шевчук О.А.

канд. економ. наук, доцент

Національний технічний університет України «КПІ»

**ДИНАМІКА СТАНУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ
DYNAMICS OF FOREIGN TRADE ACTIVITIES OF ENGINEERING
ENTERPRISES IN UKRAINE**

В межах статті проведено аналіз експортної складової діяльності машинобудівних підприємств України, як однієї з основних чинників становлення лідерства на світовому ринку, що дозволило виявити динаміку виробництва та реалізації галузі.

На основі динаміки виробництва і реалізації галузі виявлено основні проблеми розвитку машинобудівних підприємств України. Відзначено, що ці проблеми покликані двома основними факторами. А саме: внутрішніми чинниками - використанням застарілих технологій; високим рівнем зносу основних виробничих фондів, низьким рівнем інноваційної активності. А також зовнішніми факторами, серед яких домінантними виступають: розвинений машинобудівний комплекс постіндустріальних стан Заходу і розвиток машинобудівного виробництва в азіатському регіоні, і в першу чергу в КНР.

Зазначено, що поштовхом для активізації експортного потенціалу машинобудівних підприємств має стати формування надійного правового поля.

На основі моніторингу експортного потенціалу машинобудівних підприємств встановлено, що для реформування вітчизняного машинобудівного комплексу необхідно створити умови для ефективного використання наукового потенціалу. Це дозволить зменшити капітало-, енерго- та матеріалоємність виробництва та збільшити частку високотехнологічного виробництва.

Ключові слова: експорт, ефективність діяльності, машинобудівна галузь, правове поле

В статье проведен анализ экспортной составляющей деятельности машиностроительных предприятий Украины, как одного из основных факторов становления лидерства на мировом рынке. Это позволило выявить динамику производства и реализации области.

На основе динамики производства и реализации отрасли выявлены основные проблемы развития машиностроительных предприятий Украины. Отмечено, что эти проблемы обусловлены двумя основными факторами. А именно: внутренними факторами - использованием устаревших технологий, высоким уровнем износа основных производственных фондов, низким уровнем инновационной активности. А также внешними факторами, среди которых доминантными являются: развитый машиностроительный комплекс постиндустриальных состояние Запада и развитие машиностроительного производства в азиатском регионе.

Указано, что толчком для активизации экспортного потенциала машиностроительных предприятий должно стать формирование надежного правового поля.

На основе мониторинга экспортного потенциала машиностроительных предприятий установлено, что для реформирования отечественного

машиностроительного комплекса необходимо создать условия для эффективного использования научного потенциала. Это позволит снизить капитало-, энерго- и материалоемкость производства и увеличить долю высокотехнологичного производства.

Ключевые слова: экспорт, эффективность деятельности, машиностроительная отрасль, правовое поле

In the article the analysis of export activity of machine-building enterprises of Ukraine as one of the main factors affecting the development of leadership on the world market. It has allowed to reveal the dynamics of the production and sales area.

Based on dynamics of the production and sale sector the basic problems of development of machine-building enterprises of Ukraine. Noted that these problems are called by two major factors. Namely: internal factors - use of obsolete technologies, high level of wear of the basic production assets, low level of innovative activity. As well as external factors, among which are dominant: a developed machine-building complex of the post-industrial state of West and development of machine-building production in the Asian region, and first of all in China.

Indicated that the impetus for enhancing the export potential of the machine-building enterprises should be the formation of a reliable legal framework.

Based on the monitoring of the export potential of the machine-building enterprises established that for the reform of domestic machine-building complex is necessary to create conditions for the effective use of scientific potential. This will allow reduction of capital, energy and material intensity of production and increase the share of high-tech production.

Keywords: export performance activities, machine building industry, legal field

Вступ. З точки зору імперативів розвитку промислових підприємств, одним з основних чинників становлення лідерства на світовому ринку є зовнішньоекономічна діяльність. У визначеному контексті, мова ведеться про доступ українських виробників промислової продукції на світовий ринок.

Загалом, дослідженню питань зовнішньоекономічної діяльності в контексті розвитку процесів глобалізації у науковому середовищі присвячена велика кількість робіт. Серед яких, необхідно виділити наукові праці А.Гальчинського, Д.Лук'яненко, В.Гейця, Я.Жаліло, В. Беседіна, С. Солнцева та інших науковців [1-4], де можна відокремити низку певних тенденцій, що впливають на формування імперативів розвитку промислових підприємств в умовах розвитку процесів глобалізації бізнесу, динамізму кон'юнктури світового ринку та інтеграції українських товаровиробників у світову систему господарювання. А саме:

- зміни в розвитку продуктивних сил та виробничих відносин у світовому господарстві;
- зміна пріоритетів міжнародної торгівлі в напрямку високотехнологічної та наукоємної продукції;
- збільшення обсягів торгів послугами;
- розширення науково-технічної та інвестиційно-виробничої кооперації.

Загальновідомо, що одним із засобів розширення бізнесу, збільшення доходів підприємства та можливістю отримання певного економічного

статусу підприємства у загальносвітовій стратифікаційній системі – є експорт товарів.

Щодо формування експортно-орієнтованих підприємств, то необхідно виділити ряд позитивних факторів, що визначають імперативи розвитку таких економічних агентів.

По-перше, зважаючи на той факт, що зовнішній ринок є більш динамічним та конкурентоспроможним ніж внутрішній, промислові підприємства мають розвиватися більш активно.

По-друге, експорт надає можливості економічним агентам розвивати свою діяльність до рівня, що виходить за межі попиту національного ринку.

По-третє, експортна орієнтація сприяє підвищенню конкурентоспроможності національних товарів на світовому ринку.

І на останок, така орієнтація підвищує економічний статус підприємств на світовому ринку.

Постановка задачі. В зв'язку з чим, виникає необхідність більш ґрунтовного огляду експортної складової зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств України.

Методологія. Основним методологічним принципом, що сформульовано в роботі є семантичні закономірності формування конкурентоспроможних промислових підприємств в умовах розвитку процесів глобалізації.

Основні результати. Зазначимо, що зазвичай, більшість розвинених країн спеціалізується саме на виробництві машинобудівної галузі. Це пояснюється, перш за все тим, що частка машинобудування у вартості експорту країни свідчить про високу технологічність та наукоємність промисловості, яка:

- забезпечує механізацію та автоматизацію виробництва;
- сприяє розвитку інших високотехнологічних сегментів ринку (як то біо- і нанотехнологій; виробництва сучасних матеріалів; мікро- і фото електроніки);
- використовується в якості проміжних товарів інших сегментів галузі, таких як електронне машинобудування, автомобілебудування, виробництво медичного обладнання, виробництво інструменту тощо;
- є необхідною компонентою для здійснення капіталовкладень у інші сектори економіки, як то текстильна, целюлозно-паперова, добувна промисловість, будівництво і сільське господарство;
- відображає ступінь залучення національної галузі в міжнародному поділі праці;
- рівень затребуваності продукції на світовому ринку, пов'язаний, насамперед, з її якістю.

В той же самий час, необхідно зазначити, що за роки незалежності Україна займає вкрай незначне місце у світовій торгівлі машинобудівною продукцією (табл.1)

Таблиця 1

**Світовий експорт машин, устаткування і транспортних засобів
(МУТЗ)**

	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012
Світовий експорт товарів	6459000	10508000	16160000	12554000	15283000	18319000	18401000
В тому числі							
експорт МУТЗ	2632561	3839458	5333160	4207174	5092722	5758613	5757734
Азія	849618	1348888	1951775	1601817	2106520	2333065	2377290
В тому числі							
Японія	329754	381371	484250	337829	457952	480216	476028
Китай	82600	352234	674065	591128	781074	902599	965288
Європа в цілому							
	1105508	1721032	2389755	1814832	2023937	2338274	2219324
В тому числі							
ЄС (27)	1067533	1653729	2277871	1728927	1932356	2231577	2118776
Велико-британія	134313	152290	148947	123355	141659	163563	163043
Італія	92406	139432	205702	151088	160069	184622	171530
Німеччина	290819	498257	703364	525524	604752	707010	679164
Франція	159430	200525	237235	183506	201081	220777	214376
Інші країни							
США	412199	431915	547053	441531	522037	581767	626731
Росія	5511	10055	16956	12042	16709	21131	19420
Україна	1795	4475	10625	6586	8900	11564	12956

* Побудовано на основі даних World Trade Organization (WTO).

[Електронний ресурс] Режим доступу
<http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDBStatProgramSeries.aspx?Language=E>

Сьогодні, частка експорту машин, устаткування і транспортних засобів у світовому експорті українських промислових підприємств становить тільки 0.23%, в той час як частка найбільш розвинених країн Європи в середньому становить 3-4% (Великобританія - 2.84%, Італія 2.98%, Франція 3.72%).

Такий низький рівень пояснюється, перш за все, трьома основними причинами.

По-перше, внутрішніми факторами. Серед яких необхідно виділити високий рівень зносу основних виробничих фондів (близько 65%); нездатність самостійно розробляти, створювати і запускати в серійне виробництво нову продукцію та виробляти кінцеву продукцію; відсутність серійного

виробництва продукції; майже повна орієнтованість на російський ринок і ринки країн пострадянського простору а також критична залежність від російських комплектуючих; нестача високоліквідних оборотних засобів; низький рівень інноваційної активності та відсутність ряду високотехнологічних галузей ІТ-індустрії, які у сукупності призводять до технологічного відставання машинобудівної галузі від конкурентів розвинених країн.

По-друге, українське машинобудування опинилося у тисках між "традиційним" машинобудівним комплексом постіндустріальних країн Заходу. Так, сьогодні, найбільшими експортерами західного регіону є Німеччина, де частка експорту машин, устаткування і транспортних засобів складає 11.8% від усього світового експорту та США з часткою експорту - 10.86%.

І по-третє, машинобудування стрімко набирає обороти у азіатському регіоні, і в першу чергу КНР.

Так, наприклад, сьогодні частка експорту продукції машинобудування Японії становить - 8.27%, а найбільшим експортером машинобудування в світі є Китай, частка експорту якого складає - 16.77% від загального експорту машин, устаткування і транспортних засобів.

Це пояснюється тим, що зазвичай на долю машинобудівних підприємств приходить 35-50 відсотків загального обсягу випуску продукції. Так, у Китаї – частка становить 32.5%, у Італії – 36.4%, Великобританії – 39.6%, Японії – 51.5%, Німеччині – 53.6%. В Україні ця частка становить тільки 10,9% [5 , с. 264] попри той факт, що за часів СРСР машинобудування займало 31% від загального обсягу промислового виробництва.

Зазвичай, продукцію підприємств машинобудування розділяють на три основні групи, що займають найбільшу часту у загальному експорті країни (табл.2). А саме:

- важке машинобудування;
- електротехніка, приладобудування, верстатобудування;
- транспортне машинобудування (тракторне і сільськогосподарське машинобудування; залізничне машинобудування; автомобільна промисловість; літакобудування).

Таблиця 2

Основні види експортної продукції машинобудівної галузі

Країни	Частка у експорті країни	Спеціалізація	Найкрупніші корпорації
Китай	47.1%	Машинобудування; електротехніка, в тому числі, побутова, електронно-	Машинобудування: «China Shipbuilding Industry Corporation»; «SEC»; «ShangGong Group»; «New jack Sewing Machine»; «Xi'an Aircraft Industry»;

		обчислювальні машини, засоби зв'язку	«Bluestar Group» Електротехнічні компанії: «Chontdo Electronics»; «Nantonin»;
Японія	59.6%	суднобудування, електротехніка й електроніка, автомобілебудування, залізничний рухомий склад, прядильне і ткацьке устаткування	Електротехнічна промисловість: «Sony»; «Matsushita Electric Industrial»; «Toshiba Corporation»; «Hitachi Ltd» Машинобудування: «Mitsubishi Heavy Industries» Автомобілебудування: «Nissan Motors» «Toyota Motors»
Німеччина	48.2%	Автомобілебудування електротехнічна промисловість; загальне машинобудування;	Електротехнічна промисловість: «Siemens», AEG, «Telefunken»; «OSRAM»; Автомобілебудування: Volkswagenwerk, Audi, BMW, DaimlerChrysler, Porsche Opel (General-Motors); Машинобудування: «Vaillant»; «Thyssen Krupp Metal Cutting»; «SMS «Group» «Grob-Gruppe» «Vallourec & Mannesmann tubes» «Vesuvius» «Heller»; «Deckel Maho Gildemeister»
США	40.5%	Всі види машинобудівної продукції: від найвищої до середнього та низького ступеня складності	Автомобільні: «General Motors», «FORD Motors», «Chrysler Corporation»; «Navistar International Обчислювальна техніка: «International Business Machines — IBM». Електроніка: «General Electric », «American Telephone and Telegraph». Авіаційні: «Boeing», «General Dynamics», «McDonnell — Douglas»; «Uniled Technologies»; «Empresa Brasileira de Aronautica SA (Embraer)» Електротехнічні компанії: «Vfetinghouse Electric»; «General Electric»; «Singer»; Машинобудівні компанії: «Dresser Industries»; «LTV»
Росія	3.7%	авіабудування, Електротехнічна промисловість автомобілебудування	Літакобудування: «Сухий», «Миг», «Берієв», «Туполєв», «Камов», «Міль», «Ільюшин». Електротехніка: ВАТ «Силові машини». Автомобільні: ВАТ «КАМАЗ», ВАТ «АВТО-ВАЗ»8
Україна	1.9%	важке машинобудування,	Машинобудування: «Новокраматорський машинобудівний завод»; Концерн

		автомобілебудування; вагонобудування; суднобудування, сільськогосподарське машинобудування, верстатобудування, приладобудування	«Азовмаш»; ТОВ «Краматорський завод енергетичного машинобудування» Електротяжмаш»; «Арснал» Енергетичне машинобудування: «Турбоатом»; «Мотор-Січ» Вагонобудування Крюковський вагонобудівний завод; «Азовзагмаш» та «Дніпроовагонмаш». Автомобілебудування ; ЛАЗ, Богдан Моторс, Електротехнічні компанії: ПАТ «Завод «Лтава»; ПАТ «Науково-виробничий концерн «Наука» Авіаційні: «Мотор-Січ»; «Івченко-Прогрес»; «Антонов»; «Аерола»; «Аеропракт»; «ДП «Івченко-Прогрес»»)
--	--	---	--

*побудовано автором на основі даних International Trade Statistics Yearbook: [Електронний ресурс] Режим доступу <http://comtrade.un.org/pb/CountryPagesNew.aspx?y=2012>

Щодо української машинобудівної галузі, то необхідно зазначити, що з моменту отримання незалежності відбулась зміна структури промислового виробництва у бік збільшення частки капітало-, енерго- та матеріалоемних виробництв та зменшення частки високотехнологічного виробництва, що призвело до зменшення обсягів внутрішнього споживання та обсягів експорту цієї галузі.

Це стосується кожної групи машинобудівних підприємств.

Так, незважаючи на той факт, переважна частина виробництва важкого машинобудування призначена для виготовлення металургійного устаткування, прокатних станів, спеціальних металорізальних верстатів для металургії, обладнання для доменних і сталеплавильних печей, гірничодобувного обладнання для залізорудної промисловості і бурових верстатів, в той же час українські підприємства гірничо-металургійного комплексу віддають перевагу обладнанню світових лідерів машинобудування, таких як «SMS Demag», «Siemens-VAI» та «Danieli».

Це відбувається за рахунок того, що якість продукції означених компаній набагато вище за якість, надійність та ефективність українських товаровиробників внаслідок науково-технічного відставання вітчизняних машинобудівних заводів. Крім того, сьогодні українські машинобудівельники не в змозі реалізовувати повний виробничий цикл великих проектів. І, на останок, значні ставки кредитування не сприяють розвитку машинобудівного виробництва.

В результаті чого, українські машинобудівельні підприємства змушені виробляти запчастини, а також працювати субпідрядниками у іноземних компаній. Про це свідчить той факт, що українські підприємства повністю

виключені із світового рейтингу основних країн-виробників металообробного обладнання (МОО).

Так згідно даних Gardner Business Media, Inc., сьогодні основними експортерами металообробного обладнання виступає 28 країн, що забезпечують 92% світового виробництва МОО (табл.3).

Таблиця 3

Світове виробництво МОО (у млн. дол.)

		2011	2012
	Всього	94344,1	93205,4
1	КНР	28270,0	27540,0
2	Японія	18326,6	18252,9
3	Німеччина	13373,7	13622,9
4	Республіка Корея	5754,0	5705,0
5	Італія	5912,6	5667,7
6	Тайвань	5160,0	5430,0
7	США	4676,7	4983,2
8	Швейцарія	3607,0	3199,3
9	Іспанія	1072,6	1060,3
10	Австрія	971,1	1032,0
11	Франція	855,6	805,8
12	Чехія	646,0	728,4
13	Індія	880,0	720,7
14	Канада	639,3	693,0
15	Великобританія	731,5	649,8
16	Туреччина	659,4	649,0
17	Бразилія	891,3	643,2
18	Нідерланди	407,6	402,3
19	Бельгія	357,5	296,9
20	Росія	263,0	263,0*
21	Швеція	218,4	201,8
22	Фінляндія	196,2	185,1
23	Австралія	150,0	155,0
24	Мексика	122,4	122,4
25	Данія	76,5	70,0
26	Португалія	50,1	46,3
27	Румунія	42,5	42,5
28	Аргентина	32,4	36,4

* Побудовано за даними; Gardner Business Media, Inc. . 2013 World Machine-Tool Output and Consumption Survey. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.gardnerweb.com/articles/2013-world-machine-tool-output-and-consumption-survey>

В той же самий час, серед українських товаровиробників важкого машинобудування необхідно виділити наступні підприємства, діяльність яких сконцентрована на верстатобудуванні та наданні послуг з високоточною механічною обробкою: ВАТ «Краматорський завод важкого

верстатобудування» та ВАТ "Харвест", що входить до харківської групи У.П.Е.К.

Щодо підприємств енергетичного машинобудування, то необхідно зазначити, що їх основною спеціалізацією є виробництво устаткування для всіх видів електростанцій, в тому числі парових гідравлічних турбін, атомних реакторів, генераторів, котлів, дизельних моторів, електроапаратури, кабелю тощо.

Серед українських підприємств, що належать до головних експортерів українського енергетичного машинобудування необхідно виділити ВАТ «Турбоатом», що входить до числа провідних світових виробників всіх видів турбін для теплових електростанцій, атомних електростанцій і теплоелектроцентралей; гідравлічних турбін для гідроелектростанцій і гідроелектростанцій; а також газових турбін і парогазових установок для ТЕС. Сьогодні, продукція цього підприємства експортується у 45 країн світу. Щодо транспортного машинобудування, то необхідно зазначити, за останній період, відбувається хоч і незначне, проте стабільне підвищення рівня експорту продукції. Так, за останній рік, експорт засобів наземного транспорту, літальних апаратів та плавучих засобів збільшився на 1.6% і становить 8.7% від загального експорту країни.

Серед підприємств, що займаються транспортним машинобудуванням, найгірші показники демонструють підприємства, що випускають сільськогосподарську техніку.

Найбільшу конкурентоспроможність демонструють підприємства, що спеціалізуються на випуску рухомого залізничного складу, серед яких домінантне місце належить ПАТ «Крюковський вагонобудівний завод», продукція якого експортується більше ніж у двадцять країн світу.

Щодо літакобудування, то необхідно зазначити, що незважаючи на той факт, що Україна входить до числа держав, які мають повний цикл виробництва власних літаків, сьогодні, експортний потенціал галузі, базується на реалізації старої техніки, що призводить до зменшення обсягів експорту продукції. Так, якщо у 2005 році було експортовано 28 літаків, то у 2012 – тільки п'ять.

Серед найбільш активних замовників українського авіаційної промисловості необхідно відзначити країни СНД, яким було поставлено більше 28% від загального обсягу, далі йдуть близькосхідні держави, поставки в які складають близько 25% від загального обсягу. Потім слід Європа (19 відсотків), африканські держави (11,5 відсотків), Азія (більше 8 %), Сполучені Штати Америки (5,5 % від загальних обсягів поставок).

Серед основних підприємств означеної групи, необхідно виділити «Антонов», «Завод 410 цивільної авіації» і державне авіаційно-виробниче підприємство Харкова.

Зазначимо, що поштовхом для активізації експортного потенціалу машинобудівних підприємств повинно стати формування надійного правового поля. Тому, протягом 2012-2013 року розроблено та ухвалено наступні нормативно-правові акти:

- Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» [6], яким передбачено створення та підготовка серійного виробництва нової техніки та обладнання для агропромислового комплексу; визначено ступень локалізації виробництва підприємствами вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу; розширено сферу фінансової підтримки та запроваджено механізми фінансового забезпечення лізингових операцій по закупівлі сільськогосподарської техніки.
- Кабінетом Міністрів України затверджено «План першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» [7], який, зокрема, включає заходи щодо створення сприятливих умов для розвитку машинобудівного комплексу, створенню сучасних машин, механізмів та обладнання для потреб енергетичного, важкого, металургійного, транспортного та електротехнічного машинобудування а також для забезпечення розвитку вітчизняного конкурентоспроможного легкового автомобілебудування. З метою підвищення якості продукції машинобудування передбачено технічне переоснащення виробництв шляхом впровадження новітніх технологій, обладнання, створення умов для імпортозаміщення шляхом освоєння випуску нових видів продукції. Крім того, з метою розширення експортного потенціалу машинобудівної галузі передбачено створення умов для співпраці підприємств вітчизняної машинобудівної галузі з підприємствами країн - членів СОТ, у тому числі Російської Федерації.
- Закон України «Про індустриальні парки» [8], що передбачає здійснення промислової модернізації країни та відновлення конкурентоспроможності національного товаровиробника на ринку глобальних інвестицій;
- нова редакція Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [9], що визначає концептуальні засади державного регулювання у сфері трансфер технологій, закріплює можливість отримання цільової субсидії на трансфер технологій та передбачає можливість закордонного патентування винаходів (промислових зразків).
- Розпорядження Кабінету Міністрів України «Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері» [10] та «Про затвердження

плану заходів щодо реалізації Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері на період до 2014 року» [11], які передбачають створення умов для впровадження інновацій, функціонування інноваційної інфраструктури та ринку інновацій і технологій; технологічних платформ та інноваційних кластерів; і як наслідок формування інноваційної культури.

- Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» [12], що визначає концептуальні засади державної політики в інвестиційній сфері щодо стимулювання залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки протягом 2013-2032 років.
- Внесено зміни до Закону України "Про розвиток літакобудівної промисловості"[13], що передбачає державну підтримку збуту авіаційної техніки вітчизняного виробництва шляхом запровадження механізму часткової компенсації ставки за кредитами комерційних банків для суб'єктів господарювання, які здійснюють купівлю цієї техніки.
- Кабінетом Міністрів України затверджена «Державна програма активізації розвитку економіки на 2013—2014 роки» [14], що передбачає розвиток машинобудівного комплексу України, проведення модернізації та технічного переоснащення підприємств машинобудівного комплексу та забезпечення комплексної державної підтримки розвитку пріоритетних високотехнологічних галузей.

Висновки. Результат дослідження полягає в тому, що автором визначено, що основними імперативами розвитку промислових підприємств стає випуск та реалізація високотехнологічної наукоємної продукції, що надає можливості для отримання успіху на світовому ринку.

За результатами проведених досліджень динаміки виробництва і реалізації галузі набуло подальшого розвитку визначення пріоритетних факторів, що здійснюють найбільший вплив на формування експортного потенціалу підприємства.

На основі аналізу домінантних параметрів експортного потенціалу машинобудівних підприємств визначено, що сьогодні найбільш перспективними з точки зору отримання високих позицій у світових рейтингах мають підприємства в таких галузях машинобудування як авіаційна галузь, енергомашинобудування, електротехніка та приладобудування.

На основі моніторингу експортного потенціалу підприємств машинобудування встановлено, що для реформування вітчизняного металургійного комплексу необхідно створити умови для ефективного використання наукового потенціалу. Це дозволить знизити капітало-, енерго-

і матеріаломісткість виробництв і збільшити частку високотехнологічного виробництва.

Отже перспективою подальшого дослідження у визначеному напрямку повинно стати поглиблене дослідження творчого наукового потенціалу машинобудівних підприємств.

Література:

1. Лук'яненко Д.Г. Глобалізація та конкурентоспроможність: методологія досліджень і системних оцінок. / Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: Монографія: У 2 т. – Т.І / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Л.Л. Антонюк та ін.; За заг. ред. Д.Г.Лук'яненка, А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2006. – 816 с.
2. Гейць В. М. Трансформаційні процеси та економічне зростання в Україні / НАН України; Інститут економічного прогнозування / [Скрипниченко М. І., Приходько Т. І., Демяненко В. В., Тіменко Н. М.] За ред. В.М. Гейця /. — Х. : Форт, 2003. — 440с. : рис. — Бібліогр.: с. 419-430.
3. Аналітична доповідь / [Жаліло Я.А., Покришка Д.С., Белінська Я.В., Бережний Я.В.] – К. : НІСД, 2012. – 144 с.
4. Беседін В. Ф. Економіка України: глобальні виклики і національні перспективи : Колективна монографія / [Беседін В.Ф., Музиченко А.С. та ін.] За ред. В.Ф.Беседіна, А.С.Музиченко. – Науково-дослідний економічний ін-т, Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. – К. : НДЕІ, 2009. – 492 с.
5. Промисловість України у 2007–2010 роках Статистичний збірник. [Електронний ресурс] / За редакцією Л.М. Овденко. К.: ТОВ «Август Трейд» . 2011, с. 307. Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу»/ Верховна Рада України; Закон від 06.11.2012 № 5478-VI
7. «План першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» Постанова Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2012 р
8. Закон України «Про індустриальні парки» / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 22, ст.212) [Із змінами, внесеними згідно із Законом № 406-VII від 04.07.2013]
9. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 2 жовтня 2012 р. № 5407-V
10. Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2012 р. № 691-р
11. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері на період до 2014 року»./ / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2013 № 234-р
12. Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» від 6 вересня 2012 р. № 5205-VI / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 32, ст.410
13. Закон України Про внесення зміни до Закону України "Про розвиток літакобудівної промисловості" щодо державної підтримки збуту авіаційної техніки вітчизняного виробництва / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 17, ст.156
14. «Державна програма активізації розвитку економіки на 2013—2014 роки» / Постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2013 р. № 187

References:

1. Luk'janenko D.G. Globalizacija ta konkurentospromozhnist': metodologija doslidzhen' i systemnyh ocinok. / Upravlinnja mizhnarodnoju konkurentospromozhnistju v umovah globalizacii' ekonomichnogo rozvytku: Monografija: U 2 t. – T.I / D.G. Luk'janenko, A.M. Poruchnyk, L.L. Antonjuk ta in.; Za zag. red. D.G.Luk'janenka, A.M. Poruchnyka. – K.: KNEU, 2006. – 816 s.
2. Gejc' V. M. Transformacijni procesy ta ekonomichne zrostannja v Ukrai'ni / NAN Ukrai'ny; Instytut ekonomichnogo prognozuvannja / [Skrypnychenko M. I., Pryhod'ko T. I., Demjanenko V. V., Timenko N. M.] Za red. V.M. Gejcja /. — H. : Fort, 2003. — 440s. : rys. — Bibliogr.: s. 419-430.
3. Analitychna dopovid' /[Zhalilo Ja.A., Pokryshka D.S., Belins'ka Ja.V., Berezhnyj Ja.V.] – K. : NISD, 2012. – 144 s.
4. Besedin V. F. Ekonomika Ukrai'ny: global'ni vyklyky i nacional'ni perspektyvy : Kolektyvna monografija / [Besedin V.F., Muzychenko A.S. ta in.] Za red. V.F.Besedina, A.S.Muzychenko. – Naukovo-doslidnyj ekonomichnyj in-t, Umans'kyj derzh. pedagogichnyj un-t im. Pavla Tychyny. – K. : NDEI, 2009. – 492 s.
5. Promyslovist' Ukrai'ny u 2007–2010 rokah Statystychnyj zbirnyk. [Elektronnyj resurs] / Za redakcijeju L.M. Ovdenko. K.: TOV «Avgust Trejd» . 2011, s. 307. Rezhym dostupu <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Zakon Ukrai'ny «Pro vnesennja zmin do Zakonu Ukrai'ny «Pro stymuljuvannja rozvytku vitchyznanogo mashynobuduvannja dlja agropromyslovogo kompleksu»/ Verhovna Rada Ukrai'ny; Zakon vid 06.11.2012 № 5478-VI
7. «Plan pershochergovyh zahodiv z vykonannja Derzhavnoi' programy rozvytku vnutrishn'ogo vyrobnyctva» Postanova Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 7 lystopada 2012 r
8. Zakon Ukrai'ny «Pro industrial'ni parky» / Vidomosti Verhovnoi' Rady (VVR), 2013, № 22, st.212) [Iz zminamy, vnesenymy zgidno iz Zakonom № 406-VII vid 04.07.2013]
9. Zakon Ukrai'ny «Pro derzhavne reguljuvannja dijal'nosti u sferi transferu tehnologij» vid 2 zhovtnja 2012 r. № 5407-V
10. Koncepcija reformuvannja derzhavnoi' polityky v innovacijnij sferi / Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 10 veresnja 2012 r. № 691-p
11. Pro zatverdzhennja planu zahodiv shhodo realizacii' Koncepicii' reformuvannja derzhavnoi' polityky v innovacijnij sferi na period do 2014 roku»./ / Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 01.04.2013 № 234-r
12. Zakon Ukrai'ny «Pro stymuljuvannja investycijnoi' dijal'nosti u priorytetnyh galuzjah ekonomiky z metoju stvorennja novyh robochyh misc'» vid 6 veresnja 2012 r. № 5205-VI / Vidomosti Verhovnoi' Rady (VVR), 2013, № 32, st.410
13. Zakon Ukrai'ny Pro vnesennja zminy do Zakonu Ukrai'ny "Pro rozvytok litakobudivnoi' promyslovosti" shhodo derzhavnoi' pidtrymky zbutu aviacijnoi' tehniky vitchyznanogo vyrobnyctva / Vidomosti Verhovnoi' Rady (VVR), 2013, № 17, st.156
14. «Derzhavna programa aktyvizacii' rozvytku ekonomiky na 2013—2014 roky» / Postanovoju Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 27 ljutogo 2013 r. № 187